

Véráldozatok az Alpok vidékén – Olaszország az első világháborúban

1915. május 3-án hosszas tárgyalások után az olasz kormányfő Londonban aláírta az Olasz Királyságnak a szövetséges hatalmakhoz történő csatlakozását rögzítő titkos dokumentumot, majd felmondta a hármis szövetséget és 1915. május 23-án hadat üzent Ausztria-Magyarországnak. 1915 tavaszán – a romló katonai helyzet miatt – már az antant érdeke lett újabb államok kapcsolódása a háborúhoz, a Németországot körbefonó frontvonalak jelentős bővítése. A Monarchia ellen megindított támadás a hadtörténelem leghosszabb hegyi háborúja lett: a Stelvio-hágótól a Trieszti-öbölhöz terjedt, a frontvonal két-három ezer méteres csúcson, hómezőkön, sziklafennsíkokon, erdős középhegységben és a folyóvölgyekben vezetett. Majdnem félmillió olasz és monarchiabeli katona vérezett el az első világháború egyik legszörnyűbb hadszínterén. A legádázabb csaták az Isonzó folyó középső és alsó szakaszán, főleg a Doberdó-fennsíkban zajlottak. Ennek az aránylag kis területnek a birtoklásáért dült a háború. Isonzó és Doberdó csataterületei még ma is a kinszenvedés és a felesleges emberáldozat jelképeként jelenik meg, e térségben több százezer magyar katona küzdött, szenvedett és vesztette életét.

(Itália útja a világháborúhoz) A 19. század hatvanas éveiben két nagy nemzetállam született Európában: több kisebb államból egyesült Németország, amely gyorsan felzárkózott Nagy-Britannia és Franciaország mögé. A másik Olaszország volt, amely ugyan rosszabb ipari-gazdasági adottságokkal rendelkezett, de valamennyi olasz nyelvű ember hazája akart lenni. Ebben a vonatkozásban az olaszokat egyesítő célok ütköztek Ausztria-Magyarország birodalmi elveivel, hiszen az „olasz nyelvi egység” érintette a Monarchiához tartozó Dél-Tirolt és Isztriát, valamint az Adriai-tenger keleti partvidékeit. Az olasz nagyhatalmi törekvések másik célja egy tengeren túli gyarmatbirodalom kialakítása volt Észak- és Kelet-Afrikában. Így 1890-ben megszerezték Szomáliát, 1892-ben Eritreát, de 1896-ban az olasz expedíciós hadsereg megsemmisítő vereséget szenvedett az etióp hadseregtől. A Tunéziával kapcsolatos olasz elképzelések már a francia érdekekkel ütköztek: végül a franciákkal kötött megegyezés szerint Tunézia Franciaországgá lett, amiért „cserébe” a franciák átengedték az olaszoknak a kisebb „értéket” képező Eritreát. Olaszország az afrikai „felsikerek” után, a 20. század legelején a felbomló Oszmán Birodalom adriai-tengermelléki területeinek megszerzését tűzte maga elé, elsősorban Albániát és Montenegrót akarta elfoglalni. Az 1912-ben kirobbant olasz-török háborúban az olasz hadsereg Líbiát és a Dodekanészosz-szigeteket, köztük Rodosz szigetét is elfoglalta.

A 19. század utolsó harmadában Olaszországnak nem sikerült felzárkóznia az iparosodott európai országokhoz, bár az olasz lakosság száma elérte Franciaországét. Katonai vonatkozásban egyedül az olasz flottát nem szabadott lebecsülni, amely a Földközi-tenger térségében – az angol és a francia tengeri erő mögött – a harmadik legerősebb tengeri haderő volt. Olaszország – a hatalmas mű- és kultúrkincseket nem számítva – társadalmi összetétele közelebb állt a kelet-európai paraszti társadalmakéhoz: az analfabetizmus országosan 36% volt. A dél-olasz területek életszínvonala olyan alacsony volt, hogy a lakosság jelentős része – több millió ember – kivándorolt Amerikába, a kivándorlás feltartóztatására az olasz állam nem gördített akadályt.

Olaszország gazdasága egymástól eltérő képet mutatott északon és délen: acéltermelése – részben a szénbányák hiánya miatt – még a kis Belgium termelésének is csak a felét adta, az ipar számára létfontosságú villamosítás ezért csak a vízi energiára épülhetett. Vasúthálózata csak az északi tartományokban volt sűrűbb. Az olasz agrártermelés volumene a súlyos vízhiány miatt hullámozó volt, gyakran nem elégítette ki az ország ellátási igényeit.

Olaszország gyenge hadsereggel rendelkezett, amelynek legfőbb oka a lakossága hagyományos antimilitáns szemlélete és a hadkötelezettség hiánya volt. A történelem során egyetlen olasz államban sem volt soha hadkötelezettség. Az olasz lélektől mindig távol állt a „tömeghadsereg” szelleme, így a hivatásos katonákból álló olasz hadsereg toborzásain alig-alig akadt jelentkező. Nemcsak a katonakorú olasz férfi lakosság elhivatatlansága és fegyvelmeztlensége okozott gondot, de a tisztikar szakmai tudása is alacsony színvonalú volt. Az olasz hadsereg felszerelése, fegyverzete gyatra volta, valamint a megfelelő szállító eszközök hiánya miatt az állam hadereje nehezen volt mozgósítható.

Az előbbieket határozták meg Olaszország szövetségi politikáját: az olasz kormány tudatában volt hadserege állapotával és a környező országok katonai-technikai fölényével. A 19. század utolsó évtizedeiben éleződtek az olasz–francia és az olasz–osztrák ellentétek, így Itália Németországnál keresett védelmet Franciaországgal és Ausztria-Magyarországgal szemben, talán ezért is csatlakozott 1882-ben a Berlin–Bécs szövetségi rendszerhez.

A három állam közötti szerződést, az ún. hármass szövetséget 1882. május 20-án kötötték meg. A megállapodás kimondta, hogy a szerződő felek békét és barátságot fogadnak, nem vesznek részt a szövetséges társaik ellen irányuló más szövetségekben. Kötelezték magukat, hogy a felmerülő politikai és gazdasági kérdésekben eszmecserét folytatnak és egymást e vonatkozásban kölcsönösen támogatják. Abban az esetben, ha Franciaország támadást intézne akár Németország vagy Olaszország ellen, a szerződő felek kölcsönösen hadba lépnek. Ha a három állam egyike egy szövetségesen kívüli állammal keveredne konfliktusba, akkor a másik két szerződő fél jóindulatú segítségességet tanúsít, de bármikor hadba léphet szövetségesük védelmére. A szerződő felek a titkos függelékben kijelentették, hogy ez a megállapodás nem irányul Anglia ellen, ami az olasz érdekeknek kedvezett. A megállapodás Angliának is előnyös lett, mivel a gyarmatosítás kiélezte az angol–francia ellentéteket, így minden franciaellenes lépés az angol diplomácia hallgatólagos jóváhagyását élvezte.

A hármass szövetséggel a legtöbbet Olaszország nyerte, hiszen szövetségesi háttérrel aktívabb politikát folytathatott Franciaország ellen. Öt évvel később egyik szövetséges sem gördített akadályt a szerződés meghosszabbítása elé. Azonban az 1880-as évek végén Európában olyan változások történtek, ami Olaszországot gondolkodóba ejtette: a német gazdaság fejlődése ekkorra már túlszárnyalta Angliáét, az egyre növekvő ellentétek egy soha nem látott méretű fegyveres küzdelem árnyát vetítették elő. Olaszországnak, mint a hármass szövetség tagjának, szembe kellett néznie egy Anglia elleni háború lehetőségével, amit semmiképpen nem akartak vállalni. Az olasz gyarmati törekvések miatt feszültebbé vált az olasz–francia viszony, ezért első lépésként Párizsban felmondták a francia–olasz hajózási egyezményt, amire válaszként Róma semmisnek mondta ki a francia–olasz kereskedelmi szerződést. Ez robbantotta ki a francia–olasz vámháborút, ahol Olaszországnak meg kellett hátrálni. Az európai feszültséget csak fokozta, hogy Németország 1887 januárjában félmillió katonával emelte hadserege békelétszámát, ami egy újabb háború rémét vetítette előre. Ezt ugyan Berlin nem

„lépte meg”, de ez Olaszországot mindenképpen óvatosságra intette. Az olasz magatartásra nagy hatást gyakorolt a francia–orosz közeledés, illetve az 1893. évi francia–orosz szerződés, ami már többfrontos háborúba vihette Németországot. Így Olaszország egy francia–olasz katonai konfliktus esetén kevésbé számíthatott egy erős német katonai támogatásra. Az 1896. évi etiópiai vereség után, az orosz szövetséggel megerősödött franciákkal szemben Róma „lépeshátrányba” került.

Franciaország okosan kihasználta előnyös helyzetét: a földközi-tengeri kérdések békés rendezése során a franciák sok kedvezményt adtak Olaszországnak, ami első sorban Rómának a hármasszövetséghez fűződő kapcsolatát volt hivatva gyengíteni. Franciaország az 1898. november 21-án kötött olasz–francia kereskedelmi egyezményvel – amely elsősorban az olaszoknak kedvezett – lezárta a hosszú ideig tartó olasz–francia vámháborút, majd az 1898. december 16-án kötött titkos olasz–francia egyezményben kölcsönösen elismerték egymás afrikai érdekeit. A két ország ellentéteit véglegesen az 1902-ben megkötött semlegességi megállapodás szüntette meg, amely majd 1914-ben jogi alapul szolgál Olaszországnak, hogy ne csatlakozzon az első világháború hadműveleteihez. Az 1902. évi megállapodás szerint, ha Franciaországot támadás érni, akkor Olaszország semleges marad, de akkor is, ha Franciaország egy másik államnak üzen hadat. Lényegében ekkor kezdődik meg a hármasszövetség haláltusája, bár Róma még nem tartotta időszerűnek a szövetség hivatalos felmondását.

(A nagy alku) Az 1900-as évek első évtizedében Olaszország óvatos lépésekkel távolodott a hármasszövetségtől, bár Berlin és Bécs kisebb gesztusait elfogadta. Rómában egyre biztosabbá vált, hogy a központi hatalmak oldalán nem lép be a háborúba. 1914 júliusában az olasz kormány megbízható híreket kapott arról, hogy Bécs és Berlin komolyan készül a háborúra. Az olaszok siettek leszögezni álláspontjukat: 1914. július 14-én az olasz külügyminiszter közölte a római német követtel, hogy a Monarchia Szerbia elleni terveit az olasz kormány nem helyesli. Ez nyugtalanságot okozott Berlinben és Bécsben, hiszen az 1914 márciusában aláírt német–olasz katonai egyezmény értelmében az olaszoknak három hadtestet és két lovashadosztályt (körülből 300 ezer főt) kellett volna a franciák ellen felvonultatni. Ez csak a németeknek volt fontos, de Bécsnek arra kérték, hogy nyilvánítsa ki, hogy nem kívánja Szerbiát bekebelezni, és nem akar határkiigazítást. Hosszú alkudozás után – amikor bizonyossá vált, hogy Anglia nem marad ki a háborúból – 1914. augusztus 3-án Róma általános érvényű semlegességi nyilatkozatot tett. 1914 szeptemberében Olaszország már gyorsan távolodott a központi hatalmaktól és tárgyalásokat kezdett az antanttal a háborúba való belépés feltételeiről. Egyidőben az orosz kormánnyal Szentpéterváron is tárgyalásokat kezdett, amely zátonyra futott: az olaszok a Szerbiának ítélt Dalmáciát kérték, amelynek átadását a szerbeket képviselő Oroszország megtagadta. A tárgyalások megszakadtak, majd az egyeztetés Londonban folytatódott.

Németország titkos eszközökkel kísérte figyelemmel az olasz diplomácia tárgyalásait és több kísérletet tett Olaszország megtartására. Először a Monarchiát próbálta rávenni Olaszországgal kapcsolatos engedményekre, sikertelenül. Itália mohósága – az osztrák–magyar hadsereg folyamatos galíciai vereségei után – megnőtt, sőt még a kinyilvánított semlegességéért is jelentős területek átadását követelte. Ezt először Bécs elutasította, mivel bízott az orosz hadsereg ellen indított téli támadás sikerében. A támadás kudarca után 1915 márciusában a Monarchia kereste meg Olaszországot, s a semlegesség megtartásáért felajánlotta, hogy átadja Dél-Tirolt és az Isonzó völgyében több falut, azaz a kikötéssel, hogy ezek tényleges átengedése csak a háború után történhet meg.

Ezt viszont Róma utasította el, sőt egy időre a londoni tárgyalások is megszakadtak, mivel Oroszország semmiképpen nem egyezett bele a dalmáciai partvidék átengedésébe, még ha ettől Itália semlegessége függ is.

(A londoni egyezmény) A londoni megegyezést a központi hatalmak katonai sikerei eredményezték: Oroszország fontolóra vette a balkáni olasz követelések esetleges teljesítését, de amikor a szövetséges csapatok 1915 áprilisában partra szálltak a Dardanelláknál, ez még inkább felgyorsította az olasz csatlakozást. Róma ekkor már a központi hatalmak vereségére számított, legalábbis katonai megroppanására, így 1915. április 26-án aláírta a titkos londoni egyezményt, amelyben vállalta, hogy egy hónapon belül hadba lép a Monarchia ellen. A londoni egyezményben a szövetségesek Olaszországnak ígérték Dél-Tirolt, az Isztriai-félszigetet és azokat az Adriai-tenger melletti területeket, amelyek olasz beltengerré tették az Adriát.

Bécs még az utolsó pillanatban a korábbinál is jóval csábítóbb ígéreteket tett Olaszországnak, de Róma 1915. május 3-án felmondta a hármas szövetséget és május 23-án hadat üzent Ausztria-Magyarországnak. Az olasz hadüzenettel az Osztrák–Magyar Monarchia háromfrontos háborúba került: a balkáni fronton a szerb csapatokkal harcoltak, a keleti fronton az oroszokkal vívtak váltakozó sikerű háborút. Az olasz front nagy veszélyeket rejtett magában: Dél-Tirol elfoglalásával veszélybe kerülhetett Alsó-Ausztria, de még a magyar Dunántúl is.

(Az olasz front csatái) A háború kirobbanásának napjaiban csak 6 hadosztály állt készen a harc felvételére a támadó 35 olasz hadosztály ellen. A térségben állomásozó hadosztályok legénységének fele magyar katonából állt, de a hadüzenet megküldésének óráiban a hadvezetőség ide irányította a VI. (alföldi), a XV. és a XVII. hadtestet a szerb frontról, a keleti hadszíntérről másfél hadtestet, valamint a német hadvezetőség egy bajor hadosztályt helyezett ide a nyugati frontról. Ez 220 ezer főnyi haderőt jelentett. Ezt a haderőt három részre osztották, *Kraśnik*, Rohr és Borojević tábornokok vezényelték az egyes egységeket. Az olasz haderőt Cadorna tábornok vezényelte, aki első lépésként a mozgósított olasz haderőt az Adriai-tenger északi partvidékére csoportosította, elfoglalta Caporetto térségét. Ekkor még az olasz hadsereg nem támadta meg az Isonzó vonalát védő magyar–osztrák csapatokat, így Borojević tábornoknak sikerült hadseregével felvonulni az Isonzó völgyében. Az olasz hadvezetés azt tervezte, hogy majd az Isonzó átlépése után hadseregük jobbszárnya Trieszt felé tör előre, míg a főerő a Dráva irányába nyomul, elfoglalja Ljubjanát. E csapás távolabbi célja a magyar Dunántúl elérése lett volna. Két olasz hadosztályt Karintia irányába, a 2. olasz hadsereget Tirol térségébe vezényelték, elsősorban egy osztrák támadás feltartóztatására.

Az olasz haderőt – számbeli fölényük ellenére – elég széles térségben megosztották, ahelyett, hogy frontális támadást indítottak volna a felvonuló, így még gyenge erőt képező osztrák–magyar hadtestek ellen. Tétlenül nézték, hogy a Monarchia hadserege védvonalakat épít, 1915. június 11. és 17. között egy kisebb olasz támadás indult az Isonzó középső szakaszánál, éket akartak verni az ellenfél csapatai közé, ami kemény harcok árán nem sikerült és 11 ezer katonát vesztek. A frontvonal északi részén az olaszok – az Isonzó forrásvidékén – elfoglalták a Krn sziklás hegyvidékét, amelyet a hegyvidéki harcokban járatlan VII. magyar gyalogos hadtest nem tudott megvédeni. Az ún. első isonzó csata 1915. június végétől 1915. július 7-ig tartott, amelynek során az olasz hadseregnek nem sikerült Trieszt irányába előre törni.

Cadorna haditervei megfeneklettek a Svetozar Borojević vezényelte közös hadsereg ellenállásában, veszteségük 16 ezer fő lett. Az olaszok egyetlen eredménye a Krn sziklás hegyvidékének elfoglalása lett.

A háború alatt kiütköztek az olasz hadsereg hibái: a zömében írástudatlan és fegyelmezetlen legénységben Cadorna tábornok és vezérkara sem bízott meg: a taktikai harcra alkalmatlan katonaságot inkább a tömegben való rohamokra készítették fel – nem törődve az emberveszteségekkel. Nem fejlesztették a katonák egyéni képességeit, elsősorban a terepviszonyokhoz való alkalmazkodást. Gondok voltak a tiszthelyettesekkel, hiszen nem képezték ki őket arra, hogy megsebesült vagy meghalt tisztek helyébe lépve vezényeljék a rájuk bízott legénységet. A törzstisztek – hadosztályparancsnokok – a frontvonaltól távoli parancsnoki állásokból akarták megoldani azokat a problémákat, amit közvetlenül a helyszínen lehetett volna gyorsan eldönteni. Cadorna folyamatosan cserélte tisztikarát, de a legnagyobb baj abban állt, hogy a főparancsnok és vezérkara között nem volt bizalmi viszony. Luigi Cadorna a világháború első két évében – a fronton harcolva – szervezte át az olasz hadsereget, és cserélte fel parancsnokait.

1915. július közepén Cadorna tábornok öngyilkos stratégiát dolgozott ki: az emberfölényben levő olasz gyalogsággal frontális támadást indított a Monarchia lövészárkai ellen. Hatalmas emberveszteségek után az olasz csapatok visszakényszerültek korábbi állásaikba. A frontvonal északi részén – Gorizia (Görz) térségében – a 2. és 3. olasz hadsereg vívott kemény küzdelmet a Monarchia hadosztályaival (közöttük a 20. magyar hadosztállal) a Doberdótól északra fekvő San Michele magaslatért. Innen nehéztüzérséggel uralni lehetett az egész térséget, amit végül a Monarchia egységei foglaltak el, de a harcokban a 17. és a 20. magyar hadosztályok kétharmada megsemmisült. E térségben 70 ezer katona halt meg, az osztrák–magyar katonai veszteség 30 ezer fő volt, ami tehát megközelítette az olaszok veszteségeit. Az olaszok területi nyeresége minimális volt. A háború e szakasza – nagy vérveszteségek után – befagyasztotta a frontvonalakat, megkezdődött a védősáncok építése, hatalmas lövészárk-rendszer alakult ki: a sík vidéken a hadsereg „beásta” magát, míg a hegyekben köfűrő gépekkel és sziklarobbantásokkal valóságos erődöket építettek.

A heves harcok 1915 októberében újultak ki ismét, abban az időben, amikor az olasz támadást összehangolták a szerb hadseregvezetéssel, hogy a balkáni német–osztrák inváziót ezzel is gyengítsék, hogy a szerb frontról jelentősebb katonai erőt vonjanak ki. A harc főleg a doberdói fennsíkon folyt. Az osztrák–magyar hadsereg alakulatai saját állásaikat csak nagy vérveszteségek árán tudták megvédeni, a küzdelemben például a nagyváradi honvéd hadosztály majdnem teljes létszámban megsemmisült. Az őszi időjárás rendkívüli módon befolyásolta a harcokat: a nehéztüzérség az esős-ködös időben meggyengült, akadozott az utánpótlás. Az osztrák–magyar katonai erő védekezési stratégiája miatt az olasz támadások kifulladtak, amelyben szerepet játszott az is, hogy a magas hegyeken létesített figyelőállásokból pontosan követni lehetett az olasz csapatmozgásokat, nehéztüzérséggel minden támadást csírájába lehetett fojtani. A létszámfölényben levő olasz egységek támadását végül Borojević tábornok taktikája állította meg. Az olasz csapatoknál általános lett a csüggedtség.

Még 1915 novemberében az olasz hadsereg ismét támadásba lendült, de a roham már december első napjaiban összeomlott. A Görz térségében indított támadás az olasz ember- és tüzérségi fölény ellenére – lőszer- és utánpótlási gondok miatt – elakadt. Viszont eredményes olasz hadműveletek folytak az Isonzó folyó középső szakaszán: több falvat sikerült elfoglalni az ellenségtől. Eközben a harmadik olasz hadsereg a tengerpart irányába nyomult előre, ám néhány nap alatt megakadt Borojević tábornok új védelmi

vonalán. E csatáknak is a tél beállta vetett végett, mialatt a monarchiabeli csapatokat jelentősebb létszámú német hegyivadász ezredekkel erősítették meg, a fronton levő hadseregtesteket pihent erőkkel töltötték fel.

Az olasz front 1916. évi hadműveletei nagyon hasonlítottak az előző évi eseményekhez. A központi hatalmak a nyugati frontokat a déli és a keleti harcfrontokról kivont erőkkel – elsősorban Verdun térségében – akarták megerősíteni. A Monarchia hadvezetése Dél-Tirol térségében kívánta áttörni az olasz frontot: 15 monarchiabeli hadosztály áttörte az olasz vonalakat és Verona irányába nyomult előre. Ezt az olasz hadvezetésnek csak nagy erőfeszítésekkel sikerült feltartóztatni, megmenteni az olasz hadsereget a teljes összeomlástól. Az 1916. évi harcokban az olasz hadsereg talán a legnagyobb véráldozatokat szenvedte el.

1917 tavaszán az olaszok az Isonzó folyó térségében sikertelenül akarták áttörni a frontot, de mindkét hadseregen a kimerülés jelei mutatkoztak, egyik harcoló fél sem kívánt további támadást indítani. Ez a taktika a Monarchia hadseregének kedvezett, hiszen a keleti frontról jelentősebb erőt vezényeltek ide, illetve friss német erőkkel erősítették. 1917 őszén a központi hatalmak csapatai Caporetto térségében összpontosított támadással, repülőekkel, mérges gázzal, rohamcsapatokkal áttörték az olasz frontot és a Piave folyóig nyomultak előre. Az olasz katonák tömegesen dezertáltak, estek fogságba. A kudarcért a kormány és a közvélemény a főparancsnokot, Luigi Cadorna főparancsnokot okolta, azonnal leváltották és helyére Armando Diazt nevezték ki. A szövetségesek főparancsnoksága az összeomló olasz frontra angol és francia csapatokat vezényelt, amely erők nagy erőfeszítéssel állították meg a monarchiabeli hadsereget.

(1918 – a fordulat éve) 1917/1918 fordulóján a szemben álló felek csapaterősítéseket hajtottak végre: az osztrák–magyar közös-hadsereg a Piave folyónál védelmi vonalat épített, igyekezett a tartalék hadseregekből friss erőkkel leváltani a fronton levő egységeket. Az olasz hadsereg, amely nem heverte ki a caporettoi áttörést, újjászervezte harcoló alakulatait, sőt megjelentek az egyesült államokbeli csapatok, amelyek jelentősen megerősítették a tüzérséget. A két hadsereg úgy állt egymással szemben, hogy az olaszok nem terveztek jelentősebb hadműveletet. Ezt a Monarchia közös-hadsereg parancsnoksága kedvezőnek ítélte meg, egy nagyobb támadás haditervén dolgozott, amely hadműveletekbe bevonták a megszűnt keleti frontról felszabadult katonai erőket, így minden egy elsöprő támadás megindítását indokolta. Kellott volna a katonai siker, mivel a Monarchia hátszáróiban erősödtek a pacifista mozgalmak, a nemzetiségek pedig vagy az önállóságra, de mindenképpen a Monarchia átalakítására törekedtek. A lakosságnak elege volt már a háborúból, az ismétlődő sztrájkok csökkentették a hadiipar teljesítményét. A német csapatokat folyamatosan kivonták a térségből, mivel a nyugati fronton válságosra fordult a hadi helyzet. Ilyen körülmények között kezdődött az ún. második piavei csata, amelynek időpontját az olasz hadvezetés pontosan ismerte, így nem érte őket váratlanul a támadás, amit néhány napon belül visszaszorítottak. Ennek hatására felbomlott a rend: a katonák nem akartak tovább harcolni, tömegesen dezertáltak, sőt a cseh nemzetiségű alakulatok visszaindultak hazájuk felé, már egy független Csehországgért kívántak harcolni.

Az olasz hadvezetés felismerte, hogy eljött az alkalom a Monarchia legyőzésére: az olasz hadsereg 1918 októberében Vittorio Veneto városának körzetében áttörte a Monarchia frontvonalát és szétzilálta a közös osztrák–magyar hadsereget.

A Monarchia alakulatai vagy egyenként letették a fegyvert, vagy hazaindultak, a különböző nemzetiségekhez tartozó katonák nemzeti katonai tanácsokat alakítottak. IV. Károly lemondott a trónjáról, a döntés formálisan a katonai parancsnokságra hárult: 1918. november 3-án a Monarchia katonai vezetői Padovában aláírták a fegyverszünetet, a vesztes hadsereg csapatai tömegesen estek olasz fogságba. Mindkét oldalon nagyok voltak a veszteségek sebesülésben és halálban egyaránt. Az olaszoknak csaknem 500 ezer katonájuk veszett oda a harcmezőn, a Monarchia 2-300 ezer embert áldozott fel az olasz fronton.

Hiába volt azonban a nagy véráldozat, a győztes Olaszországgal szemben az antant nem teljesítette a londoni egyezményben foglalt ígéreteit, csupán jelentéktelen területek kerültek olasz kézre. Ez nem állt arányban a vérveszteségekkel, amelynek hatására az olasz politikai rendszer átforgalmódott, létrejött a fasiszta Olaszország.

IRODALOM

Bence László: A Piave-front. Budapest, Paktum Ny., 2003.

Diószegi István: A Ferenc József-i kor nagyhatalmi politikája. Bp., Kossuth, 1987.

Galántai József: Az első világháború. Budapest, Gondolat, 1988.

Kennedy, Paul: A nagyhatalmak tündöklése és bukása. Bp., Akadémiai K., 1992.

Szabó László: Doberdó, Isonzó, Tirol. Budapest, Kossuth, 1977.

